

Diterbitkan oleh:

Unit Sebaran dan Penerbitan,
Bahagian Pemberigaan,
Jabatan Adat Istiadat Negara,
Bandar Seri Begawan, BA8610,
Negara Brunei Darussalam.

@JAIN, 2018

Cetakan Pertama 2018
Cetakan Kedua 2020

BAHASA DALAM

Dalam konteks masyarakat Melayu Brunei, ‘Bahasa Dalam’ lebih dikenali dengan panggilan ‘Bahasa Raja-Raja’ atau ‘Bahasa Orang Istana’. Individu yang mahir menggunakan ‘Bahasa Dalam’ ini disebut sebagai orang yang pandai beraja-raja. ‘Bahasa Dalam’ ini bukan sahaja digunakan oleh Kerabat Diraja, tetapi juga digunakan oleh orang-orang tertentu seperti mereka yang disampiri gelaran, memegang peranan penting dalam masyarakat, dan memegang jawatan-jawatan tertentu dalam kerajaan.

Secara amnya, ‘Bahasa Dalam’ ini berbentuk perkataan atau kosa kata lain daripada Bahasa Melayu Brunei yang lazim digunakan. Selain itu, ia juga boleh lahir daripada perkataan biasa, tetapi diucapkan (dilontarkan) dengan nada dan intonasi yang menurun, lembut, sopan dan disusun dalam konteks yang berbentuk kiasan. Dalam erti kata lain, ‘Bahasa Dalam’ merupakan susunan bahasa yang indah diucapkan dengan nada menurun, lembut, sopan dan hormat, serta mengandungi makna yang mendalam.

PENUTUR BAHASA DALAM

Sepertimana yang diketahui, ‘Bahasa Dalam’ merupakan bahasa tingkat tinggi yang digunakan oleh masyarakat atasan, iaitu mereka yang sentiasa berdamping dan mempunyai hubungan rapat (rapit) dengan Kerabat Diraja. Mereka itu dikatakan lahir daripada orang yang berada, berasal dan mempunyai keluhuran akal budi serta tutur bicara yang murni. Secara umumnya, masyarakat yang menggunakan ‘Bahasa Dalam’ ini terdiri daripada Kerabat Diraja, Orang-Orang yang disampiri gelaran, dan seluruh rakyat dan penduduk di Negara Brunei Darussalam.

Kebanyakan mereka yang mahir menggunakan ‘Bahasa Dalam’ berasal daripada Kampong Ayer dan tinggal di sepanjang Sungai Brunei. Malah Istana yang menjadi pusat pemerintahan Brunei suatu ketika dahulu juga dibina di Kampong Ayer. Suasana dan kehidupan sekeliling Kampong Ayer tersebut menjadikan mereka sebagai golongan yang menyanjung tinggi kedaulatan Raja (Sultan) dan mempamerkan bentuk budaya orang berbangsa. Oleh sebab itu, jarang sekali didapati individu yang bermastautin di Kampong Ayer tidak mengetahui cara untuk menggunakan ‘Bahasa Dalam’.

KEHALUSAN & KESANTUNAN BAHASA DALAM

‘Bahasa Dalam’ mempunyai beberapa ciri yang menggambarkan kehalusan dan kesantunan dalam bertutur, iaitu:

- i. Penuh Ikhlas.

Sesuai dengan maknanya, ‘Bahasa Dalam’ adalah bahasa yang penuh berkias dan mengandungi makna yang mendalam. Sungguhpun penutur yang tahu menggunakan ‘Bahasa Dalam’ itu dalam keadaan marah, mereka sama sekali tidak akan mengucapkan (melontarkan) kata-kata yang tidak baik ataupun kesat, yang berkemungkinan lawan penuturnya terasa terhina, tetapi hanya akan menerima hambatan sindiran yang bermakna. Ini bermakna, penutur yang tahu menggunakan ‘Bahasa Dalam’ ini merupakan individu yang berhemah tinggi dan sentiasa mengawal emosi dalam perbualannya. Keadaan sedemikian akan menghidupkan suasana yang mesra lagi harmoni, dan menjalinkan kesefahaman dalam kehidupan bermasyarakat.

- ii. Berkolokasi (Padanan).

Sifatnya yang menjadi bahasa tingkat tinggi melahirkan beberapa perkataan yang khusus bagi merujuk sifat, perbuatan dan nama pihak tertentu. Rujukan khusus ini boleh juga disebut sebagai berklokasi. Antara contoh-contoh perkataan tersebut adalah seperti berikut:

Perkataan	Makna	Padanan
Titah	Perintah / Kata / Ucapan / Hukuman	Sultan dan Raja Isteri
Sabda	Perkataan /Kata / Perintah	Kerabat Diraja, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria
Lindung	Kembali kerahmatullah	Sultan
Mangkat	Kembali kerahmatullah	Kerabat Diraja dan Wazir-Wazir
Diarak	Mengurniakan sesuatu gelaran	Wazir-Wazir
Diangkat	Mengurniakan sesuatu gelaran	Cheteria-Cheteria
Disampiri	Mengurniakan sesuatu gelaran	Manteri Berchiri dan Manteri Bertauliah

iii. Kata Beralas.

Susunan kata-kata seperti ‘Ampun beribu-beribu ampun’, ‘Beribu ampun’, ‘Munkan ampun’, ‘Mun inda menjadi kemurkaan’ dan sebagainya adalah kata-kata pengalas ataupun pendahulu yang diajukan sebelum menyampaikan sesuatu dalam perbualan dengan Sultan dan Kerabat Diraja. Kata beralas merupakan norma interaksi dan tabiat bicara dalam ‘Bahasa Dalam’ yang memperlihatkan kehalusan dan kesopanan. Dengan demikian, penutur tidak akan nampak ‘sembarana’, ‘sembarangan’ ataupun ‘terkujuh-kujuh’.

iv. Bernada Usulan (Cadangan).

Selain sifat ‘Bahasa Dalam’ yang penuh kelembutan, santun, sopan, menjaga perasaan lawan bicaranya dan memperlihatkan kemuliaan peribadi penutur, ianya juga mengarah kepada nada usulan ataupun cadangan. Sungguhpun kata yang dilontarkan sebenarnya berunsur arahan ataupun perintah, namun unsur-unsur tersebut tidak kelihatan.

v. Perlambangan.

Sesuai dengan cirinya yang tidak luaran, banyak kata-kata ‘Bahasa Dalam’ tidak secara langsung merujuk kepada apa yang dilakukan ataupun berlaku. Sebagainya contohnya, sekiranya salah seorang Kerabat Diraja pergi ke suatu tempat, kepergiannya itu tidak akan ditandai dengan kata ‘pergi’ sepertimana yang lazim digunakan. Perkataan khusus yang digunakan bagi menandakan perbuatan (pergi) bagi Sultan, Kerabat Diraja, dan Pengiran-Pengiran adalah ‘berangkat’.

BAHASA DALAM (BAHASA-BAHASA BIASA YANG DIJADIKAN BAHASA DALAM)

Aluan sembah pertama semasa mulamula masuk dan duduk di dalam sesuatu Majlis Beristiadat.

Ampun Beribu-Beribu ampun (a) seseorang itu hendak menghalakan sesuatu sembah kepada Sultan dan Raja Isteri untuk menjunjung perhatian; (b) orang yang berdatang sembah itu hendak menyatakan titah yang disampaikan kepadanya oleh Sultan atau Raja Isteri itu kurang jelas; (c) seseorang yang berdatang sembah sedemikian telah memahami apa yang telah dititahkan atau menyanggupi titah itu.

Anjung sebuah tempat di ruang rumah atau sebagainya ditinggikan dari lantainya tetapi masih lagi di dalam ruang tingkat rumah itu, dan tempat ini biasanya didiami oleh perempuan-perempuan yang belum berkahwin atau tempat yang dikhaskan bagi pemudi-pemudi.

Bagas-bagasan satu kiasan yang dikhaskan kepada sesuatu perbuatan yang mengandungi barang baik-baik tetapi disifatkan barang-barang itu sebagai sesuatu yang telah dipakai, umpamanya dikatakan ‘bagas-bagasan pakaian’ yang bererti kain atau pakaian yang dijadikan hadiah itu disifatkan tidak begitu baik padahal sebenarnya baik.

Barung-barung merupakan sebuah rumah apabila hendak menyebutkan kepada Keluarga Diraja termasuk Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran.

Beradu bererti tidur, yang sering digunakan oleh Keluarga Diraja dan Pengiran-Pengiran.

Berangkat perkataan bertolak atau datang yang digunakan untuk Keluarga Diraja dan Pengiran-Pengiran.

Berdatang Sembah menghadapkan sesuatu maksud kepada Keluarga Diraja, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria sama ada dengan secara bercakap atau bersurat dan memohon keizinan untuk berdatang sembah dalam sesuatu majlis.

Beribu Ampun (a) seseorang itu hendak menghalakan sesuatu sembah kepada Keluarga Diraja untuk menjunjung perhatian; (b) orang yang berdatang sembah sedemikian itu hendak menyatakan sabda yang disampaikan kepadanya oleh Keluarga Diraja itu kurang jelas; (c) seseorang yang berdatang sembah sedemikian telah memahami apa yang telah disabdakan atau menyanggupi sabda itu.

Berisi bermaksud anak perempuan atau menantu perempuan bagi Keluarga Diraja yang sedang hamil ataupun bunting.

Bersiram membawa maksud mandi bagi Keluarga Diraja dan Pengiran-Pengiran.

Bisai perkataan bagi dipersetujui atau diperkenankan.

Dangan Sebarung-barung perkataan isteri bagi orang kebanyakan dan Manteri-Manteri Bertauliah semasa membahasakan kepada pihak Keluarga Diraja atau Wazir-Wazir.

Irmas bermaksud anak yang digunakan oleh Pehin-Pehin Manteri apabila membahasakan anak-anak mereka kepada Keluarga Diraja termasuk Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran.

Jatnyawa bermaksud kurang sihat atau demam bagi Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran.

Kain Pendukungan bererti kain persalinan bagi Keluarga Diraja dan Wazir-Wazir yang menggambarkan penghormatan yang diumpamakan sebagai memelihara anak-anak damit.

Kebasahan merupakan kecederaan disebabkan senjata seperti peluru.

Keemasan semuanya diperbuat daripada emas.

Kekuningan semuanya berwarna kuning.

keluaran satu perbuatan janggal dalam sesuatu istiadat.

Kenaikan sejenis kenderaan yang digunakan oleh Keluarga Diraja dan Wazir-Wazir.

Ketampiasan menerima sesuatu yang sepatutnya tidak ada kaitan dengannya.

Lancar seseorang yang tidak dapat menyimpan sesuatu rahsia atau terus-menerus bercakap mengenai sesuatu

perkara tanpa memikirkan sebab akibatnya.

Layuan bermaksud jenazah atau mayat bagi Keluarga Diraja dan Wazir-Wazir.

Lindung bererti meninggal dunia yang digunakan untuk Sultan.

Meluaran perkataan bersalin atau beranak bagi Keluarga Diraja yang perempuan.

Mengadap perkataan berjumpa kepada Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran.

Menjunjung mempunyai erti yang berlainan, iaitu tertakluk kepada ungkapan kaya yang digunakan, antaranya; (a) menerima; (b) memohon; (c) melarang; (d) meminta maaf dengan secara hormat walaupun yang sebenarnya tidak ada kesalahan; (e) memohon diri; (f) meminta sesuatu; (g) menolak; (h) menjalankan; (i) memohon pertimbangan; (j) sanggup.

Menjunjung Sabda menjalankan kerja yang diaturkan, menyahut sabda atau mengaku apa yang disabdakan oleh Keluarga Diraja termasuk Wazir-Wazir dan Cheteria.

Menjunjung Titah menjalankan perintah atau kerja yang diaturkan atau menyahut titah atau mengaku apa yang telah dititahkan oleh Sultan atau Raja Isteri.

Munkan Ampun (a) seseorang itu hendak menghalakan sesuatu sembah kepada Wazir-Wazir atau Cheteria-Cheteria untuk memohon perhatian

mereka; (b) orang yang berdatang sembah itu hendak menyatakan sabda yang disampaikan kepadanya oleh Wazir-Wazir atau Cheteria-Cheteria itu kurang jelas; (c) seseorang yang berdatang sembah sedemikian telah memahami apa yang telah disabdkan atau menyanggupi sabda itu.

Menuju perkataan bagi mengangkat sembah ke arah sesuatu tempat yang tertentu.

Menyampiri perkataan bagi mengurniakan sesuatu gelaran kepada Manteri-Manteri Berchiri.

Menyembah perkataan bagi memberi hormat dengan mengangkat sembah, iaitu dengan cara menghadapkan kepada orang yang hendak disembah itu dan mengangkat sembah menyusun jari yang bertemu di suatu tempat yang ditentukan menurut taraf orang yang menerima sembah itu.

Menyembahkan perkataan bagi menyampaikan (berita, surat dan lain-lain), mengatakan dan menceritakan dengan penuh takzim.

Murung perkataan bagi tersilap.

Naik bermaksud pergi ke Istana.

Peraduan bererti tempat tidur yang digunakan oleh Keluarga Diraja dan Wazir-Wazir.

Pesalinan bermaksud bagi pakaian yang diuntukkan bagi sesuatu maksud, biasanya digunakan untuk sesuatu istiadat.

Sembah merupakan suatu cara penghormatan kepada Sultan, Raja Isteri, Isteri-Isteri lain kepada Sultan,

Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria.

Suruk Langkah menggambarkan keberadaan di satu tempat bersama-sama dengan orang yang lebih tinggi martabatnya atau melakukan sesuatu di hadapan pihak yang sedemikian, seolah-olah dimaksudkan untuk meminta maaf.

Turun bermaksud balik dari Istana.

Turus perkataan bagi orang yang diharap-harapkan.

Ulu bererti bagi kepala bagi Keluarga Diraja.

Usungan merupakan kenaikan Raja-Raja yang diusung (diangkat) oleh orang-orang yang dikhaskan untuk menjadi pengangkat usungan.

BAHASA DALAM (BAHASA DALAM YANG MAKSUDNYA DISAMPAIKAN SECARA KIASAN)

Bercemar Duli perkataan yang membawa maksud berangkat bagi Sultan dan Raja Isteri.

Ke Siring membawa maksud membuang air dan digunakan oleh orang yang rendah tarafnya apabila bercakap dengan orang yang tinggi tarafnya.

Ke Sungai membawa maksud buang air dan digunakan oleh orang yang tinggi tarafnya apabila bercakap dengan orang yang dibawahnya.

Minta Carikan Tongkat membawa maksud meminta pertolongan daripada seseorang.

Panas Hari Ini perkataan yang membawa maksud kurang kemas bagi sesuatu yang dipakai oleh seseorang.

Sedikit Lagi Tergelincir perkataan yang membawa maksud sesuatu jalan itu kurang baik dan digunakan oleh Keluarga Diraja, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria.

Menyuap-nyuap membawa maksud makan bagi Keluarga Diraja, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria semasa pihak yang disebutkan hendak menggunakan perkataan makan ini untuk menyatakan diri sendiri atau orang lain yang terkebawah darjatnya.

BAHASA DALAM (PERKATAAN KHAS YANG LAZIM DIGUNAKAN SEBAGAI BAHASA DALAM)

Anugeraha (a) pemberian daripada Keluarga Diraja, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria; (b) kebenaran daripada Keluarga Diraja, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria.

Ayapan (a) penghidupan; (b) pendapatan; (c) pencarian; (d) makanan.

Berangkat dari perkataan ini digunakan bagi menggambarkan perginya Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran dari satu tempat atau majlis.

Beredar dari perkataan ini digunakan bagi menggambarkan perginya seseorang Pembesar Negara yang terdiri daripada orang kebanyakan dari satu tempat atau majlis.

Bersemayam perkataan khas untuk Sultan dan Raja Isteri sewaktu (a) duduk; (b) tinggal.

Budayang perkataan yang digunakan bagi perempuan kebanyakan yang muda dilantik khas untuk mengasuh anak damit Keluarga Diraja.

Cerpu perkataan yang digunakan dalam persuratan bagi menyebut kasut bagi Sultan dan Raja Isteri.

Duli (a) perkataan yang berasal dari Bahasa Sanskrit yang membawa maksud habuk halus yang melekat di tapak kaki; (b) terasul bagi Sultan, Raja Isteri dan Putera-Putera Sultan yang gahara.

Inang perkataan yang digunakan bagi perempuan kebanyakan yang khas menyusukan anak damit Keluarga Diraja dan juga menjadi pengasuhnya.

Kamul perkataan yang digunakan bagi menamakan kain tidur yang pakai oleh Keluarga Diraja, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria. Pada lazimnya diperbuat daripada kain berela sepanjang 2½ pipir.

Kawang (a) orang yang menjadi gundik Keluarga Diraja, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria yang anak bunga tubuhnya laki-laki; (b) perempuan yang menjadi pengasuh anak laki-laki kepada Keluarga Diraja, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria.

Kedayang (a) orang yang menjadi gundik Keluarga Diraja, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria yang anak bunga tubuhnya perempuan; (b) perempuan yang menjadi pengasuh

anak perempuan kepada Keluarga Diraja, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria.

Kurnia perkataan yang digunakan bagi menyebut pemberian daripada Sultan dan Raja Isteri.

Manda perkataan yang digunakan untuk menyebut mama atau ibu kepada orang yang menjadi pengasuh anak damit Keluarga Diraja, biasanya terdiri daripada keluarga yang rapit atau terdekat dan orang yang boleh diharapkan.

Murka perkataan yang digunakan bagi menyebut perasaan marah oleh Keluarga Diraja, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria.

Pataratna nama tempat bersemayam di Lapau yang dikhaskan untuk Sultan dan Raja Isteri.

Pengadapan perkataan yang terbit daripada perkataan mengadap, bererti bilik tamu atau majlis kepunyaan Keluarga Diraja, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria.

Persantapan perkataan yang terbit daripada perkataan santap, dan bererti jamuan.

Sabda perkataan khas yang digunakan bagi menyebut perkataan, kata atau perintah oleh Isteri-Isteri lain kepada Sultan, Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran.

Santap perkataan khas yang digunakan oleh Keluarga Diraja, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria apabila, (a) makan; (b) minum; (c) basigup.

Santapan perkataan khas yang digunakan oleh Keluarga Diraja, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria (a) makan; (b) sara hidup.

Singgahsana nama tempat bersemayam di Istana yang dikhaskan untuk Sultan dan Raja Isteri.

Tamayapan perkataan yang digunakan untuk menyebut makan bagi orang kebanyakan apabila menyembahkan kepada Keluarga Diraja, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria.

Titah perkataan khas yang digunakan bagi menyebut perintah, kata, ucapan dan hukuman daripada Sultan atau Raja Isteri.

BAHASA DALAM (GANTI NAMA ORANG PERTAMA – ORANG YANG BERCAKAP)

Aku ganti nama bagi Keluarga Diraja semasa menyatakan diri kepada Pengiran-Pengiran Peranakan, Pengiran-Pengiran dan orang kebanyakan.

Beta ganti nama bagi Sultan dan Raja Isteri semasa menyatakan diri secara rasmi kepada orang ramai.

Hamba Duli Tuanku ganti nama bagi orang kebanyakan semasa berdatang sembah untuk menyatakan diri kepada Pengiran Isteri dan Putera-Putera Sultan yang gahara.

Hamba Kebawah Duli Tuan Patik ganti nama bagi orang kebanyakan semasa berdatang sembah untuk menyatakan diri kepada Sultan dan Raja Isteri.

Kaola (a) ganti nama bagi Raja Isteri semasa menyatakan diri kepada Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Berteras; (b) ganti nama bagi Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran, Pehin-Pehin Manteri dan orang kebanyakan semasa menyatakan diri kepada Pehin-Pehin Manteri yang berchiri; (c) ganti nama bagi orang kebanyakan perempuan semasa menyatakan diri kepada Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran; (d) ganti nama bagi Pengiran-Pengiran Perempuan semasa menyatakan diri kepada Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran.

Kediaku ganti nama bagi Keluarga Diraja semasa menyatakan diri kepada Pengiran-Pengiran Peranakan, Pengiran-Pengiran dan orang kebanyakan.

Patik ganti nama bagi Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran sama berdatang sembah untuk menyatakan diri kepada Sultan dan Raja Isteri.

Peramba (a) ganti nama bagi orang kebanyakan semasa berdatang sembah untuk menyatakan diri kepada Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran; (b) ganti nama bagi Sultan semasa menyatakan diri kepada Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan Berteras; (c) ganti nama bagi Keluarga

Diraja, Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria semasa menyatakan diri kepada Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan; (d) ganti nama bagi Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran semasa menyatakan diri kepada Pengiran-Pengiran.

BAHASA DALAM (GANTI NAMA ORANG KEDUA – ORANG YANG DIAJAK BERCAKAP)

Alai (a) ganti nama bagi Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan, Pengiran-Pengiran Peranakan yang berteras dan Pengiran-Pengiran Peranakan yang termuda semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran Peranakan yang tertua, Pengiran-Pengiran kebanyakan menyebut atau menyapa mereka; (b) ganti nama bagi isteri Keluarga Diraja, isteri Wazir-Wazir, isteri Cheteria-Cheteria dan isteri Pengiran-Pengiran Peranakan semasa suami mereka menyebut nama mereka.

Awang (a) ganti nama bagi Pengiran-Pengiran Peranakan yang berteras tidak gahara semasa Keluarga Diraja menyebut nama mereka; (b) ganti nama bagi Pengiran-Pengiran Peranakan yang tidak gahara dan Pengiran-Pengiran semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan yang gahara menyebut nama mereka.

Awangku ganti nama bagi lelaki (a) Pengiran-Pengiran Peranakan yang

gahara semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan yang tertua menyebut nama mereka; (b) Keluarga Diraja termasuk Pengiran-Pengiran Peranakan yang berteras lagi gahara dan yang termuda semasa Keluarga Diraja menyebut nama mereka; (c) Awang-Awang yang ibunya keturunan Awang-Awang semasa kaum keluarga memanggil atau menyebut nama mereka atau menceritakan perihal mereka itu kepada saudara maranya.

Babu (a) ganti nama bagi isteri Pehin Manteri yang berchiri semasa Sultan dan Raja Isteri bertitah kepada isteri Pehin Manteri yang berchiri untuk menyebut nama mereka; (b) ganti nama bagi isteri Pehin Manteri yang ber chiri semasa Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan bersabda kepada isteri Pehin Manteri yang berchiri itu untuk menyebut nama mereka.

Bini Pehin ganti nama bagi isteri Pehin Manteri yang berchiri semasa Pehin Manteri yang berchiri, Manteri yang bertauliah dan Manteri Pendalamian bercakap kepada isteri-isteri Pehin Manteri itu untuk menyebut nama mereka.

Dayangku ganti nama bagi perempuan (a) Pengiran-Pengiran Peranakan yang gahara semasa Wazir-Wazir-Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan yang tertua menyebut nama mereka; (b) Keluarga Diraja termasuk Pengiran-Pengiran Peranakan yang

berteras lagi gahara dan yang termuda semasa Keluarga Diraja menyebut nama mereka; (c) Dayang-Dayang yang ibunya keturunan Awang-Awang semasa kaum keluarga memanggil atau menyebut nama mereka atau menceritakan perihal mereka itu kepada saudara maranya.

Duli Tuan Peramba ganti nama bagi Putera-Putera Sultan yang gahara semasa Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran berdatang sembah untuk menyebut nama-nama Putera-Putera Sultan yang gahara.

Duli Tuanku ganti nama bagi Putera-Putera Sultan yang gahara semasa orang kebanyakan berdatang sembah untuk menyebut nama-nama Putera-Putera Sultan yang gahara.

Kanak ganti nama bagi Pengiran-Pengiran Peranakan yang berteras tidak gahara semasa Keluarga Diraja dan Wazir-Wazir menunjukkan titah atau sabda untuk menyebut mereka.

Kebawah Duli Tuan Patik ganti nama bagi Sultan dan Raja Isteri semasa orang kebanyakan berdatang sembah untuk menyebut nama Sultan dan Raja Isteri.

Kita boleh juga disebut nama orang itu, (a) ganti nama bagi Pengiran-Pengiran Peranakan dan Pengiran-Pengiran semasa Keluarga Diraja dan Wazir-Wazir menunjukkan titah atau sabda kepada mereka untuk menyebut nama mereka; (b) ganti nama bagi Awang-Awang atau orang tua-tua semasa

Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran dan orang kebanyakan menyebut namanya atau mengarahkan sabda atau kata kepadanya.

Liau ganti nama bagi Manteri Hulubalang yang gelarannya didahului oleh Pahlawan, Pateh, Damong, Pengarah, Ketua Juru Laki dan Juru Laki serta Juru Bini termasuk Manteri Darat, iaitu ‘Orang Kaya’ atau ‘Datu’ semasa Sultan, Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pehin-Pehin Manteri, Manteri-Manteri Bertauliah dan orang kebanyakan, bertitah, bersabda atau bercakap kepada Manteri Hulubalang itu, ataupun boleh juga dipanggil dengan nama gelarannya sahaja.

Mudim ganti nama bagi Manteri Ugama yang bertauliah semasa Sultan, Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran, Pehin-Pehin Manteri dan orang kebanyakan menyebut namanya di kala mengarahkan titah atau sabda atau kata kepadanya.

Pehin ganti nama bagi Pehin Manteri yang berchiri semasa Sultan, Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran, bertitah atau bersabda, Pehin-Pehin Manteri yang berchiri, Manteri yang bertauliah, Manteri Pedalaman dan orang kebanyakan bercakap kepada mereka.

Pengiran ganti nama bagi Keluarga Diraja lelaki, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan lelaki semasa anak-anak

mereka yang tidak gahara menyapa nama mereka.

Tuanku ganti nama bagi Puteri-Puteri Sultan yang gahara dan Wazir-Wazir bukan daripada Putera-Putera Sultan yang gahara semasa orang kebanyakan berdatang sembah untuk menyebut nama Puteri-Puteri Sultan yang gahara dan Wazir-Wazir bukan daripada Putera-Putera Sultan yang gahara.

Tuan Kaola (a) ganti nama bagi Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran semasa Pengiran-Pengiran Perempuan bercakap kepada mereka; (b) ganti nama bagi Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran semasa orang kebanyakan perempuan bercakap kepada mereka.

Tuan Peramba (a) ganti nama bagi Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria semasa Sultan menyebut nama mereka; (b) ganti nama bagi Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria semasa Keluarga Diraja lelaki, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran lelaki menyebut nama mereka; (c) ganti nama bagi Pengiran-Pengiran Peranakan semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran lelaki menyebut nama mereka; (d) ganti nama bagi Pengiran-Pengiran semasa Pengiran-Pengiran kebanyakan lelaki dan orang kebanyakan lelaki menyebut nama mereka.

BAHASA DALAM (GANTI NAMA ORANG KETIGA – MENGGANTIKAN NAMA ORANG YANG DICAKAPKAN)

Adinda (a) ganti nama bagi Keluarga Diraja semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran bersabda kepada Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria mengenai dengan orang yang dimaksudkan iaitu mengikut taraf di sisi keluarga atau taraf di sisi umur atau taraf gelaran di antara orang yang diceritakan itu dengan orang yang dihadapkan maksud itu kepadanya menurut istilah keutamaan masing-masing, setelah menyebut perkataan ini barulah disambung dengan nama batang tubuh atau kedudukan atau gelaran atau sebagainya bagi orang yang dimaksudkan; (b) ganti nama bagi Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan semasa Keluarga Diraja bertitah atau bersabda untuk menyebut nama yang dimaksudkan kepada Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan menurut taraf masing-masing sebagaimana disebutkan; (c) ganti nama bagi Keluarga Diraja (kecuali Sultan, Raja Isteri, Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara), Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran Peranakan dan Pehin-Pehin Manteri semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pehin-Pehin Manteri dan orang kebanyakan berdatang sembah atau menyampaikan kepada saudara

yang tertua kepada orang yang dimaksudkan di atas untuk menyatakan nama saudara mereka yang termuda iaitu Keluarga Diraja (kecuali Sultan, Raja Isteri, Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara), Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran Peranakan dan Pehin-Pehin Manteri; (d) ganti nama bagi Pehin-Pehin Manteri berchiri yang rendah peringkat gelarannya atau isteri mereka semasa Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran dan orang kebanyakan mencakapkan nama Pehin Manteri tersebut atau isteri mereka kepada Pehin-Pehin Manteri berchiri yang tinggi gelarannya daripada Pehin-Pehin atau iseri mereka yang dimaksudkan itu (sebut nama gelaran atau ... isteri kepada gelara itu).

Anakda (a) ganti nama bagi Keluarga Diraja semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran bersabda kepada Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria mengenai dengan orang yang dimaksudkan iaitu mengikut taraf di sisi keluarga atau taraf di sisi umur atau taraf gelaran di antara orang yang diceritakan itu dengan orang yang dihadapkan maksud itu kepadanya menurut istilah keutamaan masing-masing, setelah menyebut perkataan ini barulah disambung dengan nama batang tubuh atau kedudukan atau gelaran atau sebagainya bagi orang yang dimaksudkan; (b) ganti nama bagi Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan

Pengiran-Pengiran Peranakan semasa Keluarga Diraja bertitah atau bersabda untuk menyebut nama yang dimaksudkan kepada Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan menurut taraf masing-masing sebagaimana disebutkan; (c) ganti nama bagi Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran semasa menceritakan perihal mereka kepada Pehin-Pehin Manteri berchiri atau isteri mereka.

Awangku (a) ganti nama Keluarga Diraja dan Pengiran-Pengiran Peranakan yang berteras lagi gahara semasa Keluarga Diraja menceritakan kepada Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran dan orang kebanyakan; (b) ganti nama bagi Pengiran-Pengiran Peranakan semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan menceritakan kepada Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran dan orang kebanyakan; (c) ganti nama bagi Awang-Awang yang ibunya keturunan Awang-Awang semasa kaum keluarga memanggil atau menceritakan perihal anak buahnya itu kepada saudara-saudaranya.

Ayahanda (a) ganti nama bagi Keluarga Diraja semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran bersabda kepada Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria mengenai dengan orang yang dimaksudkan iaitu mengikut

taraf di sisi keluarga atau taraf di sisi umur atau taraf gelaran di antara orang yang diceritakan itu dengan orang yang dihadapkan maksud itu kepadanya menurut istilah keutamaan masing-masing, setelah menyebut perkataan ini barulah disambung dengan nama batang tubuh atau kedudukan atau gelaran atau sebagainya bagi orang yang dimaksudkan; (b) ganti nama bagi Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan semasa Keluarga Diraja bertitah atau bersabda untuk menyebut nama yang dimaksudkan kepada Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan menurut taraf masing-masing sebagaimana disebutkan; (c) ganti nama bagi Keluarga Diraja lelaki (kecuali Sultan dan Putera Sultan yang gahara), Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan lelaki, Pehin-Pehin Manteri dan orang kebanyakan lelaki semasa berdatang sembah kepada anak-anak Wazir, menyampaikan kepada anak-anak Cheteria, anak-anak Pengiran Peranakan atau anak-anak Pehin Manteri, untuk menyampaikan nama ayah mereka dalam Keluarga Diraja (kecuali Sultan dan Putera-Putera Sultan yang gahara), Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran Peranakan dan Pehin-Pehin Manteri yang dimaksudkan.

Bonda (a) ganti nama bagi Keluarga Diraja semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran bersabda

kepada Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria mengenai dengan orang yang dimaksudkan iaitu mengikut taraf di sisi keluarga atau taraf di sisi umur atau taraf gelaran di antara orang yang diceritakan itu dengan orang yang dihadapkan maksud itu kepadanya menurut istilah keutamaan masing-masing, setelah menyebut perkataan ini barulah disambung dengan nama batang tubuh atau kedudukan atau gelaran atau sebagainya bagi orang yang dimaksudkan; (b) ganti nama bagi Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan semasa Keluarga Diraja bertitah atau bersabda untuk menyebut nama yang dimaksudkan kepada Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan menurut taraf masing-masing sebagaimana disebutkan; (c) ganti nama bagi isteri Pehin-Pehin Manteri berchiri semasa Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran, Pehin-Pehin Manteri dan orang kebanyakan menceritakan perihal isteri Pehin-Pehin Manteri berchiri kepada yang dimaksudkan; (d) ganti nama bagi Keluarga Diraja perempuan (kecuali Raja Isteri atau Puter-Puteri Sultan yang gahara), isteri Wazir-Wazir, isteri Cheteria-Cheteria, isteri Pengiran-Pengiran Peranakan, isteri Pehin-Pehin Manteri semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran berdatang sembah kepada anak-anak Wazir, menyampaikan kepada anak-

anak Cheteria, anak-anak Pengiran-Pengiran Peranakan atau anak-anak Pehin Manteri untuk menyatakan nama ibu mereka dalam kalangan Keluarga Diraja (kecuali Raja Isteri dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara), isteri Wazir-Wazir, isteri Cheteria-Cheteria, isteri Pengiran-Pengiran Peranakan dan isteri Pehin-Pehin Manteir yang dimaksudkan.

Cunda (a) ganti nama bagi Keluarga Diraja semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran bersabda kepada Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria mengenai dengan orang yang dimaksudkan iaitu mengikut taraf di sisi keluarga atau taraf di sisi umur atau taraf gelaran di antara orang yang diceritakan itu dengan orang yang dihadapkan maksud itu kepadanya menurut istilah keutamaan masing-masing, setelah menyebut perkataan ini barulah disambung dengan nama batang tubuh atau kedudukan atau gelaran atau sebagainya bagi orang yang dimaksudkan; (b) ganti nama bagi Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan semasa Keluarga Diraja bertitah atau bersabda untuk menyebut nama yang dimaksudkan kepada Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan menurut taraf masing-masing sebagaimana disebutkan; (c) ganti nama bagi Keluarga Diraja (kecuali Sultan, Raja Isteri, Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara), Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran

Peranakan dan Pehin-Pehin Manteri semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran, Pehin-Pehin Manteri dan orang kebanyakan berdatang sembah atau menyampaikan kepada nini orang dimaksudkan untuk menyatakan nama cucu mereka.

Dayangku (a) ganti nama Keluarga Diraja dan Pengiran-Pengiran Peranakan yang berteras lagi gahara semasa Keluarga Diraja menceritakan kepada Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran dan orang kebanyakan; (b) ganti nama bagi Pengiran-Pengiran Peranakan semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan menceritakan kepada Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran dan orang kebanyakan; (c) ganti nama bagi Awang-Awang yang ibunya keturunan Awang-Awang semasa kaum keluarga memanggil atau menceritakan perihal anak buahnya itu kepada saudara-saudaranya.

Kaola Pengiran (a) ganti nama bagi orang kebanyakan semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran menceritakan orang kebanyakan kepada Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan; (b) ganti nama bagi orang kebanyakan semasa orang kebanyakan berdatang sembah untuk menceritakan mengenai orang kebanyakan itu kepada Sultan, Wazir-

Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan.

Kekanda (a) ganti nama bagi Keluarga Diraja semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran bersabda kepada Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria mengenai dengan orang yang dimaksudkan, iaitu mengikut taraf di sisi keluarga atau taraf di sisi umur atau taraf gelaran di antara orang yang diceritakan itu dengan orang yang dihadapkan maksud itu kepadanya menurut istilah keutamaan masing-masing, setelah menyebut perkataan ini barulah disambung dengan nama batang tubuh atau kedudukan atau gelaran atau sebagainya bagi orang yang dimaksudkan; (b) ganti nama bagi Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan semasa Keluarga Diraja bertitah atau bersabda untuk menyebut nama yang dimaksudkan kepada Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan menurut taraf masing-masing sebagaimana disebutkan; (c) ganti nama bagi Keluarga Diraja (kecuali Sultan, Raja Isteri, Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara), Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran Peranakan dan Pehin-Pehin Manteri semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran, Pehin-Pehin Manteri dan orang kebanyakan berdatang sembah atau menyampaikan kepada saudara yang termuda kepada orang yang dimaksudkan, untuk

menyatakan nama saudara mereka yang tertua, iaitu Keluarga Diraja (kecuali Sultan, Raja Isteri, Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara), Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran Peranakan dan Pehin-Pehin Manteri; (d) ganti nama bagi Pehin-Pehin Manteri berchiri yang tinggi peringat gelarannya atau isteri mereka semasa Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran dan orang kebanyakan mencakapkan nama Pehin Manteri tersebut atau isteri mereka kepada Pehin-Pehin Manteri berchiri yang rendah gelarannya dari Pehin-Pehin atau isteri mereka yang dimaksudkan (sebut nama gelaran atau ... isteri kepada nama gelaran itu).

Ninda (a) ganti nama bagi Keluarga Diraja semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran bersabda kepada Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria mengenai dengan orang yang dimaksudkan, iaitu mengikut taraf di sisi keluarga atau taraf di sisi umur atau taraf gelaran di antara orang yang diceritakan itu dengan orang yang dihadapkan maksud itu kepadanya menurut istilah keutamaan masing-masing, setelah menyebut perkataan ini barulah disambung dengan nama batang tubuh atau kedudukan atau gelaran atau sebagainya bagi orang yang dimaksudkan; (b) ganti nama bagi Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan semasa Keluarga Diraja bertitah atau bersabda

untuk menyebut nama yang dimaksudkan kepada Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria dan Pengiran-Pengiran Peranakan menurut taraf masing-masing sebagaimana disebutkan; (c) ganti nama bagi Keluarga Diraja (kecuali Sultan, Raja Isteri, Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara), Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran Peranakan dan Pehin-Pehin Manteri semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran, Pehin-Pehin Manteri dan orang kebanyakan berdatang sembah atau menyampaikan kepada cucu orang yang dimaksudkan untuk menyatakan nama nini mereka itu.

Si kanak (a) ganti nama bagi Pengiran-Pengiran Peranakan yang tidak gahara semasa Keluarga Diraja menceritakan perihal mereka kepada Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran dan orang kebanyakan; (b) ganti nama bagi Pengiran-Pengiran yang tidak gahara semasa Wazir-Wazir dan Cheteria-Cheteria menceritakan perihal mereka kepada Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran dan orang kebanyakan.

Paduka Adinda (a) ganti nama bagi Raja Isteri, Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran, Pehin-Pehin Manteri dan orang kebanyakan berdatang sembah atau menyampaikan kepada saudara Raja Isteri yang tertua, Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang

gahara untuk menyatakan saudara mereka yang tertua, iaitu Raja Isteri, Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara.

Paduka Ayahanda ganti nama bagi Sultan dan Putera-Putera Sultan yang gahara semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran, Pehin-Pehin Manteri dan orang kebanyakan berdatang sembah kepada Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara untuk menyatakan nama Sultan dan Putera-Putera Sultan yang gahara kepada mereka.

Paduka Bonda ganti nama bagi Raja Isteri dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran, Pehin-Pehin Manteri dan orang kebanyakan berdatang sembah kepada Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara untuk menyatakan nama Raja Isteri dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara kepada mereka.

Paduka Cunda ganti nama bagi Sultan, Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran, Pehin-Pehin Manteri dan orang kebanyakan berdatang sembah kepada nini Sultan, Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara untuk menyatakan cucu mereka itu.

Paduka Kekanda ganti nama bagi Sultan, Raja Isteri, Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran, Pehin-

Pehin Manteri dan orang kebanyakannya berdatang sembah kepada saudara-saudara Sultan yang termuda untuk menyatakan saudara mereka yang tertua, iaitu Sultan, Raja Isteri, Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara.

Paduka Ninda ganti nama bagi Sultan, Raja Isteri, Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara semasa Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran, Pehin-Pehin Manteri dan orang kebanyakannya berdatang sembah kepada cucu-cucu Sultan, cucu-cucu Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara untuk menyatakan nama nini mereka, iaitu Sultan, Raja Isteri, Putera-Putera dan Puteri-Puteri Sultan yang gahara.

Yanda ganti nama bagi Pehin-Pehin Manteri berchiri semasa Keluarga Diraja, Wazir-Wazir, Cheteria-Cheteria, Pengiran-Pengiran, Pehin-Pehin Manteri dan orang kebanyakannya menceritakan perihal Pehin-Pehin Manteri berchiri kepada yang dimaksudkan.